

GRAND HOTEL
EVROPA

ILJA LEONARD FEJFER

Sa holandskog prevela
Mila Vojinović

■ Laguna ■

Naslov originala

Ilja Leonard Pfeijffer
GRAND HOTEL EUROPA

Copyright © 2018 by Ilja Leonard Pfeijffer
Original title Grand Hotel Europa
First published in 2018 by De Arbeiderspers, Amsterdam
Translation copyright ©2022 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Stelu

This publication has been made possible with financial support from the Dutch Foundation for Literature.

Ovo izdanje objavljeno je uz finansijsku pomoć Holandske fondacije za književnost.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Sadržaj

PRVO POGLAVLJE

Zadatak 11

DRUGO POGLAVLJE

Trg obećanja 20

TREĆE POGLAVLJE

Buđenje vodene nimfe 27

ČETVRTO POGLAVLJE

Kći sećanja 38

PETO POGLAVLJE

Labud na disko podešavanjima 69

ŠESTO POGLAVLJE

Grad koji tone 78

SEDMO POGLAVLJE

Talenat za dekadenciju 113

OSMO POGLAVLJE	
Malteška misterija	128
DEVETO POGLAVLJE	
Novi gosti	165
DESETO POGLAVLJE	
Muzafargarski pančajat	178
JEDANAESTO POGLAVLJE	
Ribe mesožderke	207
DVANAESTO POGLAVLJE	
Grad hiljadu spomenika	225
TRINAESTO POGLAVLJE	
Porno-cipele s mačjim krznom	259
ČETRINAESTO POGLAVLJE	
Oslobođenje raja nutele	279
PETNAESTO POGLAVLJE	
Intertekstualnost	302
ŠESNAESTO POGLAVLJE	
Ubistvo izumrlog sela	322
SEDAMNAESTO POGLAVLJE	
Polomljena lala	370
OSAMNAESTO POGLAVLJE	
Protivpožarna vežba	392
DEVETNAESTO POGLAVLJE	
Odrubljanje glave Svetog Sevastijana	402

DVADESETO POGLAVLJE	
Bašta sveta	422
DVADESET PRVO POGLAVLJE	
Abdiciranje na pumpi	436
DVADESET DRUGO POGLAVLJE	
U oskudnom šipražju	448
DVADESET TREĆE POGLAVLJE	
<i>Blago iz olupine Neverovatnog</i>	456
DVADESET ČETVRTO POGLAVLJE	
Koncert	477
DVADESET PETO POGLAVLJE	
Pesak u zvezdama	494
DVADESET ŠESTO POGLAVLJE	
Sahrana Evrope	516

PRVO POGLAVLJE

Zadatak

1

Prva osoba s kojom sam nakon dugo vremena progovorio, ako izuzmemo nekoliko odmerenih reči koje sam razmenio sa zlovoljnim taksistom na početku i kraju vožnje, bio je mršav, tamnopusli momak u starinskoj crvenoj uniformi pikola. Izdaleka sam ga već video kako sedi na podestu mermernog stepeništa ispred ulaza, među korintskim stubovima, pod zlatnim slovima kojima je bilo ispisano ime Grand hotel *Evropa*, dok se taksi škripeći preko šljunkovite staze kroz platane približavao kraju dugačkog prilaznog puta. Seo je da popuši cigaretu. Uspravio se s namerom da mi pomogne s prtljagom. Kako mi je bilo žao što je moj dolazak poremetio njegovu puš-pauzu, a i zato što je to bilo istina, rekao sam mu, dok se taksi udaljavao preko šljunkovite staze, da prtljag može da pričeka, da sam prevalio dugačak put i da bi i meni dobro došla cigareta. Ponudio sam mu jednu iz svoje svetloplave paklice goloaz brina bez filtera i pripalio mu svojim mesinganim zipo upaljačem. Na kepiju mu je zlatnim koncem bilo izvezeno ime Grand hotel *Evropa*.

Seli smo. Nekoliko minuta smo ćutke sedeli jedan pored drugog i pušili na stepenicama što vode ka raskošnom ulazu nekada

veličanstvenog hotela, u kom sam nameravao da se privremeno nastanim, kada mi se obratio.

„Oprostite mi što ne mogu da obuzdam svoju radoznalost“, rekao je, „ali smem li da vas pitam odakle dolazite?“

Izduvao sam dim u pravcu oblaka prašine koji je taksi ostavio za sobom kao uspomenu, u daljini na kraju prilaznog puta gde je počinjala šuma.

„Postoji više mogućih odgovora na to pitanje“, rekao sam.

„Voleo bih sve da ih čujem“, rekao je. „Ali ako bi vam to oduzelo previše vremena, možda možete da mi date najlepší.“

„Najbitniji razlog što sam ovamo došao“, rekao sam, „jeste nada da ću pronaći vremena za odgovore.“

„Želim da vam se izvinim što sam vas omeo u tom teškom zadatku. Nikako da naučim da moja radoznalost ume da smeta gostima, kao što gospodin Montebelo uvek kaže.“

„Ko je gospodin Montebelo?“, upitao sam.

„Moj šef.“

„Konsijerž?“

„Tu reč prezire, mada mu godi njena etimologija. Naučio me je da je nastala od *comte des cierges*, grof od svećâ. Gotovo sve što znam naučio sam od gospodina Montebela. On mi je kao otac.“

„Kako onda želi da ga zovu?“

„On je *maitre d'hôtel*, ali više voli titulu majordoma, zato što sadrži latinsku reč za 'dom' i zbog toga što smatra da je naš zadatak prvenstveno da se pobrinemo da naši gosti zaborave koje mesto su zvali domom pre nego što su ovamo došli.“

„Venecija“, rekao sam.

Dok sam izgovarao ime tog grada, pepeo s cigarete pao mi je na pantalone. On je to video i pre nego što sam mogao da se usprotivim, skinuo je jednu belu rukavicu i s punom pažnjom se posvetio zadatku da mi njome očisti nogavicu. Ruke su mu bile mršave i tamne.

„Hvala ti“, rekao sam.

„Šta je to Venecija?“, upitao je.

„Mesto koje sam zvao domom pre nego što sam došao ovamo i najlepší odgovor na tvoje prethodno pitanje.“

„Kakva je Venecija?“

„Nikad nisi bio u Veneciji?“, upitao sam.

„Nikad nigde nisam bio“, rekao je. „Samo ovde. Zato sam, na nezadovoljstvo gospodina Montebela, stekao naviku da gostima dosađujem svojom radoznalošću. Pokušavam da vidim svet kroz njihove priče.“

„Koje mesto si ti zvao domom pre nego što si došao ovamo?“

„Pustinju“, rekao je. „Ali gospodin Montebelo se pobrinuo da je zaboravim. Na tome sam mu zahvalan.“

Lutao sam pogledom preko imanja koje je okruživalo hotel. Kolonada je bila obrasla bršljanom. Jedna od velikih zemljanih vaza iz kojih je lelujava izvirala bugenvilija bila je naprsla. Među šljunkom je rastao korov. Mirno, ali to nije prava reč. Pomirljivo. Čovek bi zaista mogao i da prihvati da vreme protiče i sve nestaje.

„Venecija je prošlost“, rekao sam. „I nadam se da će gospodin Montebelo i meni pomoći da je zaboravim.“

Ugasio sam cigaretu u saksiji koju smo koristili kao pepeljaru. On je učinio isto i skočio kako bi se pobrinuo za moj prtljag.

„Hvala na društvu“, rekao sam. „Smem li da pitam kako se zoveš?“

„Abdul.“

„Drago mi je što smo se upoznali, Abdule.“ Rekao sam mu svoje ime. „Hajdemo unutra. Pa da počnemo.“

2

Čak i da nisam bio pripremljen na postojanje majordoma, nikako ne bi mogao da mi promakne. Kako sam kročio preko praga njegovog utvrđenja i svetilišta, tako mi je zaplesao u susret. Poželeo mi je dobrodošlicu s toliko poštovanja, naklona i arabeski da je bilo očigledno da imam posla s profesionalcem.

Unapred mi je naučio ime i diskretno stavio do znanja da je upućen u činjenicu da kažem za sebe da sam pisac. Dok se brižno raspitivao da li mi je dugačak put bio previše naporan, odnekud je

neprimetno izvukao četku za odeću kojom mi je uredio ramena na sakou, pri čemu nije propustio priliku da pohvali kroj mog odela. Kao da se osećao odgovornim za čitavo postanje, izvinjavao se zbog podozrivosti modernog sveta, koja ga je obavezivala da se postara za određene formalnosti, ali uveravao me je da za to možemo naći pogodan trenutak i kasnije, kada se budem odmorio od preseljenja.

Kada sam mu rekao da, nažalost, još ne znam koliko dugo nameravam da ostanem i da se nadam da to neće predstavljati problem, elegantno je odmahnuo rukom rasteravši moje brige i zakleo mi se da je čast za hotel i njegovo lično zadovoljstvo to što mene mogu smatrati gostom i da samo može poželeti da ta radost dugo potraje. Zatim se nagnuo k meni i šapnuo mi da zasigurno ne namerava da mu pređe u naviku da se bavi stvarima koje ga se ne tiču, ali da nije mogao da ne primeti da mi levo dugme na manžetni nije dobro zakačeno i da sebi nikada ne bi oprostio ako bih ga izgubio zbog njegove diskretnosti.

Upitao je da li može da me sprovede do apartmana koji je dao da se uredi specijalno za mene. Bio je siguran da će mi se dopasti, ali ukoliko hotel po mom mišljenju na bilo koji način ne ispuni očekivanja, on će se lično postarati da sve moje dodatne želje istog časa budu uslišene. Bio je toliko slobodan da naloži da mi se u sobi posluži osveženje. Ako bih hteo da pođem s njim?

Sledio sam gospodina Montebela, majordoma Grand hotela *Evropa*, od predvorja, u kom su bile smeštene recepcija i portirnica, kroz visoka vrata od hrastovine ka velikom centralnom holu sa mermernim stubovima odakle su monumentalne stepenice vodile na sprat. Kretao se preko tepiha visokog flora kao klizač na ledu, u stanju da se bez po muke sasvim okrene ka meni kako bi mi dao neko pojašnjenje ili saopštio zanimljivost i nastavio da se kreće unazad ne remeteći hod. Bilo bi mi teško da idem u korak s njim da on sâm nije ponekad napravio piruetu kako bi mi pružio priliku da nadoknadim zaostatak. Abdul je išao za nama s mojim prtljagom.

„Ovde levo se nalazi biblioteka“, rekao je moj vodič, „a iza nje su zelena sala i kineska soba. U drugom krilu smešteni su salon,

sala za doručak i naš skromni restoran, u kom sam vam rezervisao stalni sto do prozora sa pogledom na pergolu i ružičnjak, ili barem na ono što je od njega ostalo, iza kojeg možete da vidite jezerce kako se presijava. Fontana je, nažalost, već nekoliko godina van funkcije, ali uveravam vas da će se naša kuvarica svojski potruditi da vam nadomesti taj nedostatak.“

Središnji hol bio je opremljen senzacionalnim starinskim lusterom, koji je beživotno visio.

„Jedan od naših najvrednijih komada“, reče majordom, kojem ništa nije moglo da promakne, pa ni to da sam zapazio luster. „Samo je jako nezahvalan za održavanje. Jeste li videli portret iznad kamina? Nema sumnje da ste prepoznali markantne i plemenite crte Nikola Paganinija. Prvi ću se složiti s vama kada kažete da i nije neko remek-delo što se slikarskih kvaliteta tiče. Naslikao ga je jedan uredan, manje nadaren majstor, koji čak ni u svoje vreme nije bio poznat kao neko ko je ispred svog vremena. Ipak smo posebno vezani za njega zato što je naslikan uživo, ovde na licu mesta, kada je virtuoz na violini boravio u ovom hotelu na vrhuncu slave na svom proputovanju ka priznanju i uspehu na velikim evropskim kraljevskim dvorovima. Predanje kaže da je na lično insistiranje u ovoj sali održao besplatan koncert kao izraz zahvalnosti za izuzetan *steak aux girolles** koji mu je ovde poslužen. Jelo je od tada prekršteno u *Paganinijev biftek* i dan-danas se ističe na našem jelovniku. Teško bi bilo dati vam bolju preporuku za večeras.“

Levo od kamina visio je akvarel skromnog formata i skromnih umetničkih vrednosti, na kom je bio prikazan Trg Svetog Marka u Veneciji. Malo sam se zagrcnuo kad sam ga video. Bio sam siguran da je majordom primetio, ali nije ništa rekao, iako bi to bila izuzetna prilika da se citira Vergilije. Balustrade mermernih stepenica bile su ukrašene skulpturama mitoloških bića, levo himera, desno sfinga.

„Naši gosti mogu mirno da spavaju znajući da su njihove oda je dobro čuvane“, rekao je Montebelo. „Kako bi sebi obezbedio

* Fr.: Biftek s lisičarkama. (Prim. prev.)

pristup višim spratovima, čovek mora da prođe između hibridnog oličenja straha i mace koja izdajnički prede i postavlja zagonetke, prvo se odnosi na muškarčevu nedovoljno realističnu sliku o sebi, a drugo na žensku prirodu, ako mi dozvolite da vas zabavim svojim diletantizmom iz oblasti simbolike. Jedan naš cenjeni gost mi je jednom prilikom rekao kako smatra da čudovišta nisu tu kako bi oterala strance, već kako bi goste sprečila da dođu do izlaza. Rekao je to pre mnogo godina, a još je ovde. Zove se Patelski. Upoznaćete ga. Pretpostavljam da ćete ceniti njegovo društvo. U pitanju je eminentni intelektualac.“

Na hodniku iznad stepenica stajala je velika vaza sa plastičnim cvećem.

„Znam“, rekao je majordom. „Uzalud sam se nadao da će vam promaći. Najljubavnije vas molim da budete toliko velikodušni i prihvatite moja ponizna izvinjenja. Ova dekoracija koja se ne uklapa žalosna je posledica entuzijazma novog vlasnika.“

„Zar hotel ima novog vlasnika?“, pitao sam.

„Grand hotel *Evropa* je nedavno prešao u kineske ruke“, rekao je. „Novi vlasnik se zove gospodin Vang. Radi se o nedavnoj promeni okolnosti koju u ovom trenutku ne možemo da procenimo. Gospodin Vang je izričito naglasio da namerava da obnovi stari sjaj hotela, pri čemu će finansijska moć kojom, kao što se da primetiti, raspolaže sasvim sigurno dobro doći. Biće da ste primetili da hotel tu i tamo pokazuje znake lošeg održavanja. Nemamo više ni gostiju kao ranije. I time gospodin Vang želi da se pozabavi. Teži maksimalnoj popunjenosti. Bio bih sklon da sve to pozitivno ocenim. Međutim, nasuprot tome stoji ova vaza sa plastičnim cvećem, koja daje razloga za brigu povodom afiniteta koje novi vlasnik ima prema našim tradicijama. Ali ne želim da vas zamaram svojim brigama. Stigli smo. Ovo je soba broj sedamnaest, apartman koji sam dao da se uredi za vas. Samo treba da znate da dvokrilna vrata od terase ne mogu dobro da se zatvore. Za slučaj da bude jačeg vetra, predložio bih vam da naslonite stolicu na vrata. Ostaviću vas sada kako bih vam dao priliku da se povratite od puta i umijete. Ukoliko vam nešto zatreba, dovoljno

je da povučete kanap pored vrata. Želim vam ugodan boravak u Grand hotelu *Evropa*.“

3

Savršeno. Soba je bila savršena, ne zato što je to bila savršena hotelska soba, već upravo zato što nije. Ovde nije bio angažovan dizajner enterijera sa svojim efikasnim, anonimnim rešenjem, već je obilje istorije ostavilo obilje veličanstvenih tragova, koji očajnički uzdišu. Dekoracije i komadi nameštaja iz međusobno udaljenih epoha zaprepašćeno su gledali jedni u druge.

U salonu se nalazila tamnocrvena kožna česterfild fotelja, rame uz rame sa stolicom u stilu Luja XV presvučenom tamnoružičastim plišom sa ružama i stoličicom za noge slične boje pored predivnog salonskog stola iz osamnaestog veka sa elegantnom rezbarijom. Na visokom stolu u čošku stajao je veliki bakelitni radio sa posrebnim okruglim biračem frekvencija na kojem su bile ugravirane predratne stanice. Uz pravi transformator bi verovatno mogao još i da proradi. Ali iz njega se ne bi začula ista muzika kao ranije. Spavaćom sobom je preovladavao čudovišni krevet, koji je nemoguće datirati, s četiri pozlaćena stuba u egipatskom stilu, na kojima se nalazio baldahin od tamnocrvenog pliša sa zvezdama izvezenim zlatnim koncem. Ko bi mogao da pretpostavi koliko se uzda i prošaputanih tajni zadržalo ispod te zvezdane prašine? U kupatilu, s velikim ogledalom u pozlaćenom ramu, ugrađena je, očigledno nerado, moderna tuš-kabina pored starinske emajlirane kade, koja je stajala na četiri bronzane nožice oblika lavljih šapa.

U apartmanu je bilo predmeta koji su delovali kao da ih je voda izbacila – poput starih knjiga, bakarnog zvonceta, velike pepeljare u obliku polovine globusa koji Atlas podupire ramenima, mišje lobanje, raznih pisaljki, monokla u futrolji, preparirane sove, sekača za cigare, kompasu, drombulju, vajang lutke, mesingane vaze sa paunovim perjem, sifon boce i drvenog monaha koji je izgleda služio kao krckalica za orahe – i nije bilo sasvim jasno da

li je bilo predviđeno da čine deo nekog dekorativnog koncepta ili više različitih ideja o uređenju koje su tokom istorije polovično primenjivane a da se niko nije potrudio da ukloni rezultate ranijih takvih pokušaja, ili su pak u pitanju bile stvari koje su zaboravili prethodni putnici, nakon čega su sobarice sve do današnjih dana odbijale da izbrišu te tragove, iz filozofskog ubeđenja da istorija oblikuje sadašnjost kroz rasejano taloženje slučajnih sedimenata koji se ne mogu ukloniti.

Dok sam s odobravanjem prelazio prstom preko pozlaćenih lajsni na zidu, dodirivao tkaninu teških oker draperija i izvlačio stolicu kako bih otvorio dvokrilna vrata od terase, s koje se pružao pogled na ružičnjak, ili ono što je od njega ostalo, i jezerce s pokvarenom fontanom, pomislio sam kako bi trebalo da imam dovoljno vremena da do detalja opišem ovu sobu. Jer bilo je dobro ovde, da ne kažem savršeno, i nisam video nijedan razlog zašto ne bih mogao da ostanem sve dok ne budem znao kuda dalje.

Već sam na samom ulasku opazio elegantan, prostrani pisaci sto od ebanovine, sa stilskim intarzijama od svetlijeg drveta, postavljen ispred prozora pored vrata od terase i uparen s jednom svedenom, ali izdržljivom i udobnom drvenom radnom stolicom iz tridesetih godina. Još pre nego što sam počeo da kačim odela i košulje u ormar spavaće sobe, izveo sam ritual kojim sam radni sto obeležio kao svoju teritoriju. S leve strane sam naslagao prazne beležnice i pored njih nalivpero koje sam poneo sa sobom. Bočicu svog omiljenog crnog mastila postavio sam nadohvat ruke. Izvukao sam mekbuk iz futrole i stavio ga na desnu stranu stola. Uključio sam ruter u struju.

Jer nisam došao u Grand hotel *Evropa* da bih melanholično gledao kako vreme curi usred luksuza koji se ljušti i slave koja puca u pasivnom iščekivanju nekakvog otkrovenja koje bi u određenom trenutku moglo da mi se ukaže kao latica koja opada iz osušenog buketa. To otkrovenje sam želeo da izmamim i stoga sam morao da se latim posla. Morao sam da uspostavim red u sećanjima koja su me gonila kao roj besnih pčela i onemogućavala da jasno mislim. Ako sam zaista želeo da zaboravim Veneciju i sve što se

tamo dogodilo, morao sam prvo svega da se setim što je tačnije moguće. Onaj ko se ne seti svega što želi da zaboravi rizikuje da određene stvari zaboravi da zaboravi. Morao sam sve da zapišem, iako mi je bilo jasno da će potreba za pripovedanjem, kao što je Eneja rekao Didoni, podgrejati tugu. Ali morao sam sve da stavim na papir kako bih sveo račun. Ne postoji određište bez jasnog polazišta kao ni budućnost bez čitljive verzije prošlosti. Bolje razmišljam sa olovkom u ruci. Mastilo razjašnjava. Samo tako što bih zapisao šta se dogodilo, mogao sam da preuzmem kontrolu nad svojim mislima. To je bio zadatak koji sam zadao sam sebi. Zato sam bio ovde.

Nije imalo smisla odlagati. Ako je gotovo onda kada je gotovo, bolje je da se što pre započne. Narednog jutra ću početi.

Otišao sam do spavaće sobe i bacio se unazad na dekadentni krevet. Dugo je poskakivao sa mnom, kao što to samo hotelski kreveti umeju. Odakle bi trebalo da počnem sledećeg jutra? Logično je bilo početi od početka. Zagledao sam se u zvezde na tamnocrvenom nebu iznad glave. Početak može da sačeka, pomislio sam. Umesto toga, trebalo je da počnem od trenutka nakon kojeg su moja očekivanja bila najnapetija. Kao što je ispunjenje zadatka započelo dolaskom u Grand hotel *Evropa*, tako bi i rekonstrukciju trebalo da započnem dolaskom u Veneciju. Pred sobom sam video grad koji tone, osetio sam kako se prošlost njiše i pao u dubok san.

DRUGO POGLAVLJE

Trg obećanja

1

Svaki dolazak u Veneciju kao da je prvi. Iako sam često dolazio i nehajno se razmetao zvučnim imenima Ticijana i Tintoreta na raznim soareima, iako sam rutinski nastavio da čitam novine kada je tamnocrveni brzi voz koji me je vozio u stari grad preko veze s kopnom iz Mestra naglo zakočio, i mada sam bio name-ravao da svom ulasku u grad pristupim praktično i da eventu-alno uzbuđenje ostavim za kasnije, kada se smestim, ostao sam bez daha kada sam izašao sa železničke stanice, a krhki pastelni kliše grada na zelenoj vodi preda mnom se razotkrio bezbrižan i naizgled nevin.

Venecija mi se osmehivala kao draga koja me je čekala. Svi ti vekovi tokom kojih je strpljivo gledala kroz prozor učinili su je smirenom i lepom. Nakit joj je zveckao dok je širila svoje nežne, tople ruke u dugoočekivani zagrljaj koji je bio sudbina i odredište i načas se zakikotala zato što je najzad sve postalo logično. Znala je o čemu govori kada je šaputala o večnosti. Imala je dovoljno haljina za sve zabave koje predstoje.

Ne postoji bolji grad od Venecije u koji možeš da pristigneš dok te dragana čeka. Klio je doputovala pre mene. Podelili smo

zaduženja. Dok je moj zadatak bio da naše stare kuće predam očišćene i da obavim poslednje formalnosti sa odgovarajućim gazdama, ona je već otišla u Veneciju kako bi spremila našu novu kuću i dočekala radnike. Imali smo malo stvari. Većinom su to bile njene knjige. Već sam se jednom našalio kako se bavi teškom strukom. Studije istorije umetnosti imaju težinu. I tu sam šalu već jednom napravio. Ali preko telefona je rekla da je selidba dobro prošla. Već je počela da raspakuje kutije. Mene je čekala. Mene je volela.

Negde iza ovih zavodljivih fasada u mauzoleju od grada koji uzdiše, morala se nalaziti ulica pod imenom Kale Nuova Sant'Anjeze. Trebalo je samo da nađem ulicu kako bih našao nju, u majici za selidbu i u trenerci, s dugom tamnom kosom umotanom u praktičnu punđu i možda s kapljicom kreča na nosu, kao u televizijskim reklamama za srećne mlade parove, među kutijama, u kući koja bi trebalo zauvek da ostane sunčana i u kojoj bi trebalo da počne život. A večeras bi obukla svoju balsku haljinu kako bi podruku sa mnom zašuškala u susret avanturama na trgovima, u uličicama i duž crnih kanala, kako bi impresivnoj istoriji, koja je ovom gradu došla do grla kao nadolazeća poplava, dodala jednu zanosnu, eklatantnu priču.

2

Nisam imao prtljag. Već sam sve svoje stvari poslao preko preduzeća za selidbe. Ići ću peške. Radovao sam se tome. Imao sam čitavo putovanje vozom na raspolaganju da, uz pomoć mobilnog telefona, napamet naučim putanju od železničke stanice do Kalea Nuova Sant'Anjeze. Bilo je bezbroj prilika da se zaluta. U nekim drugim okolnostima bih se tome radovao, ali sada sam davao prednost usredsređenosti. Želeo sam da vidim Klio.

Popeo sam se visokim stepenicama mosta Skalci, kao da se penjem na glavni oltar. Prelazak Velikog kanala je svečana misa koja je, pre postavljanja novog mosta, mogla da se služi samo na tri

mesta. Spustio sam šake na mermernu ogradu i pogledao naniže u komešanje na zelenoplavoj vodi, koja je pre bila žila kucavica nego prepreka. Kao aljkavo slovo S u ogledalu, kanal je izgledao kao da ga je kredom preko mape grada ucrtao neki pijani arhitekta, koji se sadistički smejao kada je video kako je njegova intervencija grad učinila neprohodnim za plemiće što se šepure u svojim satenskim cipelicama i koji je tek sledećeg dana, kada se otreznio, shvatio da je, sasvim suprotno svojoj nameri, stvorio veličanstveni vodeni put, koji je sve delove grada lepo i lagano povezivao.

Da, gondole, i ja sam odmah ugledao gondole, iako još nisam bio spreman na to. Bile su veće, crnje i stvarnije nego na slikama. Bilo je sve u svemu smešno da u dvadeset prvom veku tako nešto još postoji, kao praistorijske vodene ptice koje su na neki čudesan način vraćene u život zbog turista. Ali u Veneciji se ne može govoriti o anahronizmima. Savremenost je anahronizam u ovom gradu koji ni na koji način nije spreman za produktivnost, žurbu ili korist. Ovde je vreme i dalje lebdelo u melanholiji i nostalgiji za snom o senci zvonke prošlosti.

Iskušenje je bilo veliko da krenem pravo kroz Kale Lunga, zato što je ta ulica vodila u smeru u kom se nalazila Klio, ali smer ne znači mnogo u gradu koji nikuda ne ide. Na karti sam video da bih tako nabasao u dvorišta i skrivene vrtove, kao bik u crveni plašt. Morao sam da odbacim pretpostavku da Venecija ima planski postavljene ulice. Nije kao da je ikad smisleno građeno na omeđenim parcelama duž promišljenog kaldrmisanog puta. Plemići iz prethodnih vekova izgradili su na svakom pedlju ostrva svoje raskošne palate, a procepi koji su slučajno nastali između tih svet-skih čuda morali su jednostavno da posluže kao ulice. Ko želi da se preseli u Veneciju mora neprestano da hoda oko egzibicionističkih dokaza ljubavi prema gradu koje su ostavili njegovi prethodnici.

Morao sam na jedan, po sopstvenom osećaju, nelogičan način da se vraćam nazad drugom stranom Velikog kanala kako bih skrenuo levo u Fondamentu dei Tolentini, duž kanala Rio de la Kačola e de Ka'Rici. Nosila me je melodija tih imena. Prolazio sam pored pročelja prekrivenih mermernom čipkom. U vodi su

se ogledali drveni stubići. Iako je sve što sam video već vekovima ovde stajalo, ostavljalo je na mene utisak lomljivosti, kao priviđenje izgrađeno na moru, koje bi se pri najsitnijem mreškanju vode raspalo na nepovezana sećanja na milionima slika.

Na zidu kod stepeničica kućice za lutke, ispred mosta koji je vodio ka uzanom keju duž kanala Rio de la Kačola e de Ka'Rici, visila je velika žuta tabla koja je pokazivala da se kako Trg Svetog Marka tako i most Rijalto mogu naći u smeru kojim sam krenuo, a ujedno i u smeru iz kog sam došao. Našao sam se na magičnoj tački u kojoj su polazište i odredište postali zamenljivi pojmovi. To me je činilo posebno radosnim.

Svetlo je obično kao vazduh, u smislu da čovek dolazi u iskušenje da razmisli o njegovom značaju prevashodno onda kada ga nema. Međutim, činilo se da je svetlo ovde ljudskih ruku delo, u smislu ovenčavanja arhitekture, kao sloj pozlate na skulpturi ili kao sloj brižljivo nanetog laka preko predstave naslikane o sebi. Međutim, ovakva poređenja su isuviše statična, jer se svetlo povrh toga neprestano kretalo, kao da uhodi senke.

S druge strane kanala dremale su ograđene bašte Papadopoliya, u kojima su se uz vatru baklji maskirani gosti tajnih zabava pojavljivali kao utvare obavijene crnim plaštom noći. Porodica Papadopoli imala je najznačajniju i najizuzetniju kolekciju umetnina u gradu. Na njihovim soareima lepota je plesala valcer sa zavišću. Sve što je nekada bilo i dalje je bilo prisutno, i dalje neotkriveno.

Kod Kampa dei Tolentini, trga s mermernim stubovima neoklasicističkog pročelja Crkve Svetog Nikole, gde su u baštama kafića stajali stolovi i stolice na rasklapanje, trebalo je da nastavim pravo. Ponovo je trebalo da skrenem levo pred mostom iz Kalea Čereriya Dorsoduro u Fondamentu Minoto duž kanala Rio del Magacen. Na prevoju se otkrivala prefinjena panorama. Na kraju keja duž kanala, koji je bio išrafran jednostavnim stubićima od svetlog drveta, nacrtao se tanak luk mosta Gafaro ispred prljavo-ružičastog pročelja jedne niske palate koja je imala sedam visokih špicastih prozora uokvirenih belim mermerom i bila ovenčana zvonikom crkve koja se nalazila pozadi.